СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 66. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 20-го березня 1940. No. 66. Jersey City, N. J., Wednesday, March 20, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Річні наради головного уряду У. Н. Союзу розпочалися в понеділок рано заприсяженням нового головного радного, Івана Пігуляка (з Сиракюз, Н. И.), що прийшов на місце покійного головного радного Івана Ваверчака, та відданням пошани помершим членам У. Н. Союзу і поляглим у боротьбі за визволення України. Те останнє наступило по вступнім слові Миколи Мурашка, головного предсідника У. Н. Союзу, в якому він зясував короткими словами нові насильства, доконані над українським народом, включно до трагедії з Карпатською Україною й того всього, що тепер діється на українських землях.

ЗАВЖДИ ПРОТИ НАСИЛЬСТВА.

У. Н. Союз і його членство, казав предсідник, завжди виступали проти всякого насильства і брутального поневолення, без ріжниці на те, яке воно не булоб: царське, цісарське чи диктаторське, та московське, польське, мадярське, румунське чи німецьке. У. Н. Союз завжди заявляв у своїх протестах проти гноблення, що деспотична влада — це пекло, в першу чергу для селян і робітників, та що мусить прийти і деспотизмові такий кінець, як йому заповідав Шевченко, коли писав, що прийде той момент, що „царя до ката поведуть".

У. Н. СОЮЗ РОСТЕ Й БАГАТІЄ.

Потім наступив діловий звіт головного предсідника про загальний стан У. Н. Союзу щодо членства і маєтку, інвестицій і реальностей. Стверджено в звіті, що за останній рік зібрано з самих реальностей $204,000 чиншу та що реальности знаходяться в якнайліпшому стані. Водночас подано точно, яке є опроцентування інвестицій, з яких то чисел можна виробити собі ясний погляд про добру фінансову господарку в організації й зріст у майні, до чого треба додати і зріст у членах.

У. Н. СОЮЗ І ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ.

Далі обговорив предсідник заходи У. Н. Союзу в справі обєднання американських українців для справи оборони прав України на незалежне й державне життя і скликання для цеї цілі одного Конґресу Американських Українців.

ДАЛЬШІ ЗВІТИ.

Потім здавав звіт заступник головного предсідника, Григорій Герман, в якому він ствердив ступневий зріст числа спортових дружин, що виступають у змаганнях під назвою У. Н. Союзу. Ця обставина значно поширила серед молоді ідеї У. Н. Союзу, як і його ідеї. При цьому треба памятати, що спортова акція У. Н. Союзу має виразний виховний характер.

Заступниця головного предсідника, пані Марія Малевич, подала ширше про свою працю в Пітсбурщині, де відділи У. Н. Союзу зросли новими членами та де повстало також і кілька нових відділів. Згадала за організаційні збори, які відбувала, та за змагання поширювати ідеї організації.

ЗВІТ ПРО ДАЛЬШІ ЗДОБУТКИ.

Головний рекордовий секретар У. Н. Союзу, Дмитро Галичин, пригадав, що минулий рік був ювилейним, бо в ньому минуло 45 років від заложення У. Н. Союзу. Він приніс організації моральні й матеріяльні здобутки. Ювилейні свята, що відбулись, дали нагоду пригадати українському громадянству в Америці відповідними рефератами і промовами ті заслуги, які положив У. Н. Союз на полі організації нашого життя в Америці. Зокрема поширено відомості про ці справи серед тут родженої нашої молоді. Видно, що це мало добрий вплив, коли У. Н. Союз міг збільшитись у тому році на 2,655 членів.

В минулому році, ствердив секретар, створено 44 нові відділи, а особливо відрадним явищем є тут те, що між новими членами, що прибули до У. Н. Союзу, молодь становить 75%.

ЗДОБУВАЄМО ГРУНТ У КАНАДІ.

До успіхів, якими може радіти У. Н. Союз, треба зачислити те, що в минулому році вдалося здобути і серед українців у Канаді ширші симпатії для організації і її ідеї. Сталося це головно в провінції Онтеріо, де вже зорганізовано кілька відділів У. Н. Союзу, які, що найважніше, розвиваються надзвичайно гарно.

МАЙНО У. Н. СОЮЗУ.

Головний фінансовий секретар-касієр У. Н. Союзу, Роман Слободян, подав, що вартість майна У. Н. Союзу виносила з кінцем 1939 року $5,574,688.19. Загальний приріст майна виносив у 1939 році $316,287.21. Посмертні фонди на обезпеку членських грамот збільшились у минулім році на $398,696.25. Інвестиції організації принесли до посмертних фондів 4.5%. Оцінка грамот старших членів і дітей виносить 154,8%, або, іншими словами, надвишка резерви понад статутову вимогу виносить 54,8% і виносить суму $1,700,608.23. Смертність серед членів організації виносила 63.5%, а це означає, що була 12% менша, ніж у попередньому, 1938 році.

Секретар іще зазначив, що є ще зарезервована сума $54,500, яка є призначена на дивіденду членам. Дивіденда буде виплачена членам у травні 1940 р.

ПОЛЬЩА, ЗАХІДНЯ УКРАЇНА И АМЕРИКА.

ВАШИНГТОН. — Ендру Берdінг подає через Асошіейтед Прес, що підсекретар стейту Семнер Велес був дуже обережний, коли говорив з представниками нового польського уряду. Він ні словом не дав польським представникам припускати, що Польща буде відбудована такою якою була до 1. вересня 1939 року. Берdінг подає, що американський уряд попирає відбудову Польщі, але не з тим, щоб вона дістала всі давні землі, головно ті, які вона їх дстала чи загарбала по першій світовій війні, а які не повинні до неї належати згідно з тими принципами, які були проголошені президентом Вилсоном в імені Злучених Держав. Це відноситься, наприклад, до Вильна і виленської округи, а далі до західньо-українських земель, точніше до лінії Керсона, яка не признавала Польщі тих земель, що їх тепер забрали від неї Совєти.

ПІДСЛУХАННЯ НЕЛЕҐАЛЬНІ

ВАШИНГТОН. — Найвищий Суд рішив, що судові власті не сміють керуватися підслухуванням підчас судових розправ. Коли нема інших доказів, тільки ті, які схоплено через підставлення телефонічного апарату, або через підслухування безпосередніх телефонічних розмов, то обвинувачений буде увільнений від кари, навіть коли підслухані докази наявно стверджують його вину. На основі цього повалення один нюйорський суддя звелів випустити на волю вісьмох засуджених людей, яким кара була доказана на основі підслухання. Не підозріваючи, що хтось їх підслухує, вони зрадилися, що винуваті. Проте суддя їх випустив, бо не було інших доказів. Випускаючи їх, суддя сказав, що хоч знає, що вони винуваті, то краще, щоб вони вийшли на волю, ніж при помочи підслухування має бути насилувана святість особистої свободи. Вкупі з тим уневажненням підслуханих доказів звернено увагу Федеральному Бюру Інвестиґації, щоб воно набудуче не послугувалось тими методами.

ПОПРАВЛЯЮТЬ ФОНОГРАФІЧНЕ РЕКОРДУВАННЯ

НЮ ЙОРК. — Лябораторії телефонічної системи Бела удосконалили рекордування музики до того ступня, що інженіри називають цей винахід революційним.

Незадовго мають відбутися перші публичні проби винаходу.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ ПРОЄКТ ГЕЧА

ВАШИНГТОН. — Поважною скількістю голосів сенат ухвалив проект Геча про обмеження політичної діяльности осіб, що мають стейтові посади, удержувані в цілості або в части федеральними фондами.

За внесок голосували 58 сенаторів, проти 28. Всі републиканці, в числі 22, голосували за внесок. Проти внеску голосували 27 демократів.

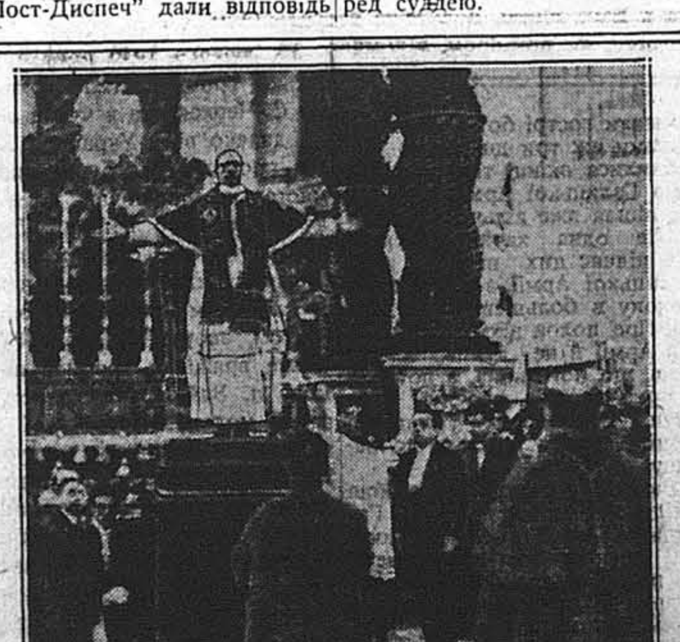
Внесок переходить тепер до палати послів, де його жде довга боротьба.

ГАЗЕТА БОРОНИТЬСЯ ПРОТИ СУДУ

СТ. ЛУІС. — Накладці, редактори й картуністи газети „Пост-Диспеч" дали відповідь на судову цитацію за критикування суду за вирішення справи Нека-Брейді.

Вони признаються, що критикували суд, але виправдуються тим, що ця критика була зроблена в публичному інтересі.

Вони станнуть незадовго перед суддею.

ЗАКЛИК ЗА МИР.

Папа Пій XII. у базиліці Св. Петра в Римі заликає світ до миру. Коло 40,000 осіб слухали цього заклику.

ВЯЗНІ СТУДІЮЮТЬ РІЛЬНИЦТВО

КОЛОМБОС. (Огайо). — Триста людей, що знаходяться у вязницях стейту Огайо, записалися на письменні курси рільництва. 17 з них незадовго вже покінчать курси рільництва, що для них улаштував стейтовий університет Огайо.

МАЛО ГУМОРУ В СОВЄТАХ

МОСКВА. — Московські газети почали атакувати свої фільми за те, що вони не вміють розсмішувати людей. А самі люди чомусь не хочуть сміятись. Режисери, говорять в критиці, бояться гумору, немов гарматної кулі. А для Совєтів тепер треба сміху, і то багато сміху, хочби крізь сльози.

РУМУНІЯ НЕВТРАЛЬНА

БУКАРЕШТ. — У румунським парляменті міністер заграничних справ, Ґафенку, зробив заяву, що Румунія не дасться втягнути в панівні сфери впливів жадної воюючої сторони, а задержить цілковиту невтральність. Він водночас висказав подяку Італії за те, що та заявила свою готовість прийти Румунії на поміч, колиб якась держава хотіла втягнути Румунію у війну.

НЕПОРОЗУМІННЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ПАРТІЇ ЗА ГОСПОДАРКУ

ВАШИНГТОН. — У Демократичній Партії йде тепер боротьба за господарські справи між прихильниками Нового Розділу й консервативним бльоком у конґресі. Боротьба, досі скрита, тепер починає виходити наверх.

АМЕРИКА НЕ БАЧИТЬ ВИГЛЯДІВ МИРУ

ВАШИНГТОН. — Речники американського уряду не хотіли виявити нічого, що вони знають про переговори між Гітлером і Мусолініем у Бренері.

Дипльомати вірять, що оба диктатори говорили про пляни щодо Балкану й Туреччини. Вони припускають, що існує певний звязок між переговорами й візитою Велеса. Думають теж, що Німеччина хотіла дати Велесові до зрозуміння, що вона не дасть собі відібрати забраної нею території.

Донесення, які одержано тут про суботішнє бомбардування Німеччиною англійської фльотної бази в Скапа Флов, вказують, що німецьке донесення є ближче до правди, ніж англійське. Себто, що Англія справді потерпіла поважні втрати.

КАРАЮТЬ ДОПОМОГОВІ ПІКЕТИ

НЮ ЙОРК. — Міський суд у Бронксі засудив трьох чоловіків і три жінки за заколочення публичного спокою, бо вони брали участь у пікетуванні перед допомоговим урядом.

Демонстрація відбулася минулого вівтірка у Бронксі.

Кожного учасника засуджено на гривну у сумі 10 долярів, або на вязницю по 3 дні. Всі вибрали вязницю.

СТРІЧА ДВОХ ДИКТАТОРІВ

БРЕНЕРО (Італія). — Тут зустрілись два европейські диктатори, Гітлер і Мусоліні, і відбули в залізничім вагоні двогодинну розмову. Висліди розмови покищо задержані в тайні. Також невідомо добре, про що вони говорили. Догадуються, що темою їх розмов була кампанія за мир, але на тих умовах, які вони уложили; також, на випадок, якби їх пропозиції були відкинені, вони обговорювали плян, що далі робити. Дехто каже, що внаслідок тої розмови прийде до тіснішої співпраці між Німеччиною й Італією. Але є і такі думки, які кажуть, що Мусоліні натискав на Гітлера, щоб він облекшив свої умови европейського замирення. Журналісти, що були в тих околицях, де відбувались наради і здалека бачили диктаторів, говорили, що Мусоліні був в дуже доброму настрою, в той час, коли Гітлер і його помічники виглядали перетомлені і сумні. Супроти того вони заключають, що це Мусоліні мусів осягнути якусь дипльоматичну перемогу.

НАСТРОЇ В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН. — У Берліні преса відбиває радість і каже, що тепер прийде до тісної співпраці між Німеччиною й Італією в дальшім веденні війни. В політичних колах говорять, що вісь Берлін-Рим тепер скріплена й Італія піде до війни по боці Німеччини, коли зайде до того потреба. А тепер Італія буде заховувати невтральність, але таку, що буде співчувати з Німеччиною. В добре поінформованих колах також говорять, що тепер прийде до створення потрійного союзу між Німеччиною, Совєтами й Італією. Бо в той час, коли диктатори укладали в містечку Бренеро пляни дальшої роботи в Европі, їх міністри і знавці старались наблизити інтереси Італії до інтересів Совєтів. Коли до того потрійного союзу прийде, кажуть німецькі політичні кола, тоді прийде кінець Британській імперії, панівні впливи матиме згаданий потрійний союз, а також ціла середуща і східня Европа, Середземне море, Близький і Середній Схід попадуть виключно під панування згаданих трьох держав. В політичних колах навіть говориться, що в короткому часі прийде до зустрічі між совєтським премієром Молотовом і німецьким міністром Рібентропом. Далі прийде до зустрічі між італійськими і совєтськими дипльоматами.

НАСТРОЇ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — У той час, коли німецькі газети говорять багато про дальше ведення війни в спілці з Італією, в Італії мало говорять про війну, зате говорять багато про замирення. З цього знавці заключають, що розмова між двома диктаторами в Бренері велась у тім дусі, що Гітлер домагався від Італії активної помочи в війні, взаміну за ріжні обіцянки, а Мусоліні натискав на Гітлера, щоб шукав шляхів замирення.

У ватиканських колах обговорюють умови, які видвигнув там німецький міністер Рібентроп у часі своєї останньої візити. Правда, ці умови не є офіційно опубліковані, але подають їх такі кола, що їм можна довіряти. Отож Рібентроп сказав, що Німеччина помириться, коли наступить загальне роззброєння в Европі, коли буде створений союз чотирьох держав—Німеччини, Англії, Франції й Італії—і цей союз буде панувати над Европою; тоді Німеччина готова піти проти Совєтів. Також німці домагаються повернення кольоній, вільної торговлі в світі. Зате вони обіцяють привернути малу самостійну Польщу, з 10 міліонами мешканців. Середуща Европа буде переорганізована у федерацію малих держав і оставатиметься під впливами німців.

В ЛОНДОНІ НЕ ВІРЯТЬ У МИР.

ЛОНДОН. — У Лондоні не вірять, щоби прийшло до замирення в Европі, а то тому, що Гітлер певно поставить такі умови, які годі буде приняти. Добрий настрій викликала в Англії промова Рузвельта, в якій він станув в обороні малих держав та натаврував агресію. З цього заключають, що Рузвелт не захоче чинно піддержувати домагань Гітлера. А без того нема найменших виглядів на замирення.

Англійська публична опінія трохи пригноблена внаслідок розмови двох диктаторів, а це більше внаслідок ушкодження кораблів німецькими літаками. Правдоподібно, що в міністеріяльнім кабінеті наступить переорганізація і створять вузький кабінет, зложений з чотирьох міністрів, які будуть скоро про все рішати. Говорять також про можливість загального голосування, яке малоб одобрити, або відкинути, теперішню політику уряду.

СОВЄТИ УКРІПЛЯЮТЬ КАМЧАТКУ.

ШАНГАЙ. — Совєти почали укріпляти Командорські острови недалеко Камчатки, та будувати на ній морські бази. Побоюються, що ті бази готові стануть прибіжищем для німецьких тихоокеанських морських наїзників.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СЛІПІ ПРАВИТЕЛІ

Фінсько-російський мир, як передтим фінсько-російська війна, мали ще одну цікаву сторону, що саме тепер перед світом розкривається через полеміку між большевицькою й небольшевицькою пресою.

Як загально звісно, совєтський уряд Росії голосить, що в совєтській Росії править пролетаріят. Править так, що не допускає до голосу ніякої іншої кляси, отже там є диктатура пролетаріяту. Чи мир, чи війна, босом там є пролетаріят. Як Росія починає війну, то робить це, мовляв, пролетаріят. Він такої війни бажає, він її веде, як довго хоче, й він робить мир, коли вже має війни досить. І умови миру залежні від нього.

В імені цеї гарної теорії вислано на далеку холодну північ сотки тисяч російських салдатів. Було між ними багато українських жовнірів, яким певно зовсім байдуже, хто буде мати Фінляндію. Билися ці салдати без запалу, як звичайно б'ються люди, які не звязують жертв війни зо своїми життєвими інтересами. Попавши в полон, вони в розмовах з фінами зовсім виразно давали до зрозуміння, що вони зовсім не знали, за що вони бились, а як знали, за що, то заявляли свою байдужість до цього діла.

При тому донесення з Росії показували, що й населення в Росії, так зване запілля, теж мало що знало про фінську війну. Звичайна вулична парада в Москві була описана ширше в совєтській пресі, як крівава війна в Фінляндії, що пожирала сотки тисяч жертв. Не подавав совєтський уряд докладніших звідомлень навіть своїм приятелям за границею, отже навіть большевицька преса поза Росією не знала докладно, коли почалися переговори і як вони велися.

До того большевицька пропаґанда поширила по світі як оправдання війни запевнення, що як лише пічнеться війна, фінський пролетаріят зараз повстане проти фінського уряду, як проти своїх гнобителів і ввесь збереться довкола нового совєтського уряду Фінляндії, що повстав за границею, в Росії. Ця обіцянка зовсім не здійснилася. Фінський пролетаріят за цим урядом не пішов, але боронив свого, фінського уряду в Фінляндії. Колиж цей уряд був заставлений погодитися з російським, то здавалося, що російський уряд, поступаючи зовсім консеквентно, зробить угоду з фінським урядом на еміграції, що його російський уряд створив і одиноким представником фінського пролетаріяту проголосив. Та сталося зовсім щось інше: російський совєтський уряд волів робити угоду з фінським урядом, котрий він самий таврував як бандитський.

У цей спосіб і ведення війни в Фінляндії і її закінчення показало ще раз світові, що, не зважаючи на гарну вивіску диктатури пролетаріяту, справжній пролетаріят Росії про війну нічого не рішав. Ні про її починання, ні про її ведення, ні про її закінчення. Рішала про все диктатура над пролетаріятом.

СПИРИДОН ЧЕРКАСЕНКО

(Із Праги до „Свободи").

Новий, несподіваний удар злої долі. Не встигло ще українське громадянство в Празі поховати свою найстаршу членку, Софію Русову, як рознеслася сумна звістка, що помер поет Спиридон Черкасенко. На похороні Русової 9-го лютого оголошено, що 8. лютого вночі попрощався зо світом Черкасенко і що 13. лютого відбудеться похорон небіжчика.

Відходить від нас „старше покоління українських „пробудників", тих, що своїм словом і ділом не дали заснути мертвим сном українському народові в добі царського гноблення та кликали пробуджену націю до боротьби за волю після революції 1917 року. До цих пробудників належав Спиридон Черкасенко, український письменник і громадський діяч.

Коли глянути на старше покоління нечисленної нашої інтеліґенції з Наддніпрянської України, то приходиш до думки: дивні діла Твої, Господи! Кожний із них — Евген Чикаленко, Олександер Лотоцький, Олександер Сидоренко, Василь Біднов — оповідає, що **лише** завдяки щасливому збігові обставин вони завдячують свою національну свідомість. Той мав нагоду прочитати Шевченкового „Кобзаря", і віщі слова поетові запали глибоко в душу. Той мав у школі товариша, що напутив, показав дорогу до українства. Той почув на концерті українську пісню, і це зробило в його поглядах революцію. Іншого вразила і потрясла політика царської влади супроти українського слова, яке було заборонене в урядах, школі, в театрі і навіть у церкві, і святий гнів проти цієї дикої самоволі зробив із байдужого „теж малороса" — свідомого українця-борця.

І Спиридон Черкасенко, хоч народився і виріс в Україні, був би не лишив сліду в українськім письменстві, колиб не той „щасливий випадок". Народжений 1876 року, того року, в якім видав цар свій тайний указ, щоб знищити український рух, Спиридон Черкасенко був вховуваний у російській школі і по скінченні науки вчив українських дітей московською мовою. Рано прокинувся в ньому поетичний хист, але перші його поезії були писані російською мовою. Випадково дістав молодий сільський учитель українські книжки; відчув, що тільки в рідній мові живе чисте джерело поезії, і відвернувся від мачухи — московської мови, вернувся до рідної матери — України.

С. Черкасенкові довелось учителювати в найбільшому центрі української промисловости — в Донецькім басені, — де від кінця 19. віку виросла вугільна і металюрґічна індустрія. Страшний визиск робітників чужоземним капіталом (буяи то головно акційні товариства французькі, анґлійські, бельґійські та російські) пробудив у поезіях і драмах молодого Черкасенка **соціяльну струну.** Соціяльні мотиви, що так мистецьки вмів зображувати німецький поет Ґерґард Гавптман наповнюють Черкасенкову поезію. Наприклад, у своїй „Казці старого млина" Черкасенко показує нам наступ капіталізму на поетичне, майже ідиличне життя українського селянства. У своїх віршах, друкованих у київськім щоденнику „Рада", у місячнику „Дзвін" і ін., Черкасенко **кличе поневолених до боротьби за ліпшу долю.** І національна неволя і соціяльне гноблення бідних багатими, владущими верствами, знаходять у Черкасенковій поезії голосний відгомін. „Петро Стах", „Провінціял" — це псевдоніми Черкасенка — вогнем ненависти і їдким сміхом сатири своєї побиває неправду, зло, насильство і кривду. Він хоче бути вартовим, сторожем людських прав, що кличе всіх поневолених до обачности:

„Я вгорі, я на дзвіниці,
Я на варті стережу:
Серце маю я із криці,
Як ударю, — розбуджу"...

За свою літературну діяльність довелося зазнати Черкасенкові переслідувань від царської влади, мусів він покинути своє учителювання. Але молодий поет не злякався. Він пише в ґазетах, друкує свої оповідання, драми, складає шкільні книжки (хоч шкіл українських ще не було), бере живу участь у громадсько-політичнім житті. Мав С. Черкасенко широкий **поетичний талант:** лірика, оповідання, драми, сатири, роман історичний — не було майже такої літературної форми, якоїб він не спробував з успіхом показати українському читачеві. Писав легко, чистою мовою, в традиційних розмірах. **Бойові пісні** писав Черкасенко в добі революції 1917—18 рр. Не одна з його пісень положена на музику, як примірoм, відомий гимн, що він написав підчас української національної революції в кінці 1918 р.:

„Вкраїно - мати, кат сконав,
Недаром бились ми за волю"...

Після перемог української революції прийшли поразки, руїни, і настала для Черкасенка невесела година еміґрації. На початку в Відні, потім у Празі Черкасенко працює, як той хлібороб, що

„За плугом ніколи не спав:
Що робив, те робив я до краю,
І всі сили, що мав я і маю,
На роботу невпинную клав"

Знаємо, що життя на еміґрації не сприяє творчості поетів, письменник у чужім середовищі відривається від рідного ґрунту, але й не набирається глибоко нових вражінь; він, як та ростина, що їй вирвано корінь, живе неприроднім, штучним життям. Черкасенка вирятувало перебування в Ужгороді, в Карпатській Україні. Тут, на рідній землі, С. Черкасенко робив живе діло. Особливо для молоді української в „Пласті", писав у педаґоґічних українських часописах, будив молодь і старших до свідомости, як це він робив перед тим у Великій Україні. Але й ця невинна культурна праця була не до вподоби тодішнім верховодам чеського москвофільського режіму в Карпатській Україні, і Черкасенка висилають з „Підкарпатскої Руси" до Праги. Від прекрасних зелених гір, від дзвінких потоків, від лісів запашних мусів поет вернутися в тісну **комірчину в селі під Прагою. Але й тут не перестав Черка**сенко працювати, як письменник, редактор, педаґоґ.

1936 року українське громадянство в Празі вшанувало **60-літній ювилей** С. Черкасенка. Була там молодь, було й старше покоління української еміґрації. Просто і скромно говорив поет про свій життєвий шлях. Оповідав, що в літах своєї молодости **ніхто з його сучасників не смів і мріяти більше, як про те тільки, щоб можна було друкувати книжки для народу українською мовою.** Те, що здається молодому поколінню українському само собою зрозумілим (домагання державної незалежности, рідна школа), в тоді було чистою фантазією. Так мало було тоді українських культурних робітників, і така несвідома була українська народня маса. Кінчив свою промову Черкасенко словами віри в перемогу правди над кривдою, свободи над насильством.

13. лютого 1940 року українське громадянство поховало С. Черкасенка в чужій землі, далеко від України. Хор під проводом п. Буркацького мистецьки проспівав панахиду „київського напіву". Прості, але могутні слова молитви „Плачу, ридаю", проспіваної з глибоким чуттям і високим хистом, зворушили присутніх. Сльне враження зробила промова п. Вайди, від пластунської молоді Карпатської України. Промовець дякував Небіжчикові за його **працю, виконану для молодого покоління Карпатської України,** підчеркував заслуги Черкасенка як учителя і наставника пластунства, з якого рядів вийшло стільки хоробрих січовиків, борців за волю Карпатської України.

Був мороз, холодний вітер завіяв снігом свіжо викопаний гріб. Чорну домовину поета поклали в мерзлу землю. Загуркотіли грудки твердої глини. Сумно розходились усі присутні, кожний думав про недолю еміґранта-українця, що навіть костей своїх не може зложити в рідній землі...

М. О.

ТРИЮМФ НАСИЛЬСТВА

Совєтсько-фінляндська війна скінчилася „миром", який звичайною, простою мовою називається шантажем... Не будемо тут входити в причини, чому ця славна, героїчна нація піддалася московському варварові. Зате зазначуємо, що маршал Карло Ґустав Манергайм, начальний командант фінської армії, в денному приказі до армії заявив, що москалі втратили 200,000 убитих, а фіни 15,000.

Якеж це страшне відношення між героїчним народом і отарою, що її гнали до підбою свобідних людей!

Маршал Манергайм звернувся до своєї армії такими словами:

„Вояки славної фінської армії!

„Заключено між нашою державою та Совєтським Союзом мир, яким відступлено Совєтам майже кожну пядь поля битви, де ви проливали свою кров в імя того, що ми вважаємо святим і дорогим

„Ви не хотіли війни. Ви любили мир, працю та поступ, одначе ви були втягнені силою у війну, в якій ви доконали великих діл, таких, що на століття запишуться на сторінках історії.

„Більше як 15,000 з вас, що виступили в поле битви, ніколи не побачать своїх домів, а скільки є таких, що стратили раз на все здібність працювати! Одначе ви завдавали тяжкі удари, і якщо 200,000 наших неприятелів лежать на сніжних полях, звернених темними очима до нашого блакитного неба, то вина тут не ваша. Ви не ненавиділи їх, ані не бажали їм зла; ви тільки слідували за твердим, залізним законом життя: вбивай, або будеш сам убитий!

„Жовніри! Я боровся на численних фронтах, але ніде не бачив я вас, як войовників. Я гордий з вас так, неначе ви булиб моїми власними дітьми. Я гордий з тих жертв, чи вони походили від дитини з бідної хати, чи з багатшого дому.

„Знищення більше як 1,500 московських повзів та більше як 700 ворожих літаків говорить про чини героїзму, доконуваного одиницями.

„Не зважаючи на цю хоробру відвагу та духа посвяти, уряд був змушений заключити мир на таких умовах, що самі говорять за себе. Наша армія була малою і її резерви та кадри були неспівмірні. Ми не були приготовані до війни з великою державою.

„Ваші героїчні зусилля збудили подив світу, одначе по трьох і пів місяцях війни ми далі були майже самі. Якщо колись буде написана історія цеї війни, то світ дізнається про ваші зусилля.

„Без помочи зброї, що нам дали Швеція та західні держави, ледви чи булаб можливою боротьба проти незчисленних гармат, повзів і літаків ворога.

„На жаль, цінні обіцянки помочи, давані західніми державами, не були зреалізовані, бо наші сусіди, зажурені власною долею, відмовили права на переїзд війська.

„По шіснацятьох тижнях крівавих битв, без відпочинку днями й ночами, наша армія далі стоїть непідбита в обличчі ворога, що, не зважаючи на тяжкі втрати, дальше зростав у числах. Таксамо й наш домашній фронт, хоч були такі страшні повітряні налети, що сіяли смерть і терор між жінками й дітьми, не заломався ні на хвилину.

„Наша доля тепер тяжка, бо ми змушені віддавати чужій расі, тому народові, якого життя, фільософія та моральні вартості дуже відмінні від наших, ту землю, що від віків була управлювана нашим потом і працею.

„Ми горді, бо свідомі тих святих обовязків, які ми і дальше будемо сповняти, щоб триюмфувала західня цивілізація, що була нашою спадщиною від віків. Але й знаємо, що ми вже заплатили найменший сотик довгу, який ми можливо були винні заходові".

Подібну промову виголосив і міністер заграничних справ, Танер. Ось так Сталін не сіяв, ні не орав, одначе збирає... Москва ликує, біла і червона, добачуючи в фінській траґедії поворот московської імперіялістичної доби Петра Першого.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Г., Ню Иорк, Н. И. — У списку жертводавців підчас похорону бл. п. А. Перестюк додати: пані Тетяна Ґарачай $1.

Клівленд, О. — У проголошеній збірці на Культурний Город має бути: о. Сильвестер Журавецький $10, а по $1: Анна Мельник і І. Годованський. І має бути В. Венц.

Д. Ф., Бедфорд, Інд. — Дякуємо за дуже цікавий витинок з американської ґазети.

Е. Олександрівський.

ПЕРШІ БОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ З БОЛЬШЕВИКАМИ

По переході Збруча 16. і 17. липня 1919 року Галицька Армія опинилася на Правобережжі, в районі Камянця на Поділлі, над Дністром і Смотричем.

По тяжких переживаннях і трудах у Галичині Галицька Армія мусіла якийсь час відпочити й переорґанізуватися. Це й сталося з І. і III. Корпусом Г. Армії. II. Корпус мусів без ніякого відпочинку ввійти відразу в бій із червоними.

В цьому моменті відбувся в Галицькій Армії деякий душевний перелім. В Армії по відвороті з Галичини залишився найкращий бойовий елемент. Треба йому було погодитися на втрату тіснішої батьківщини й треба було ділом підпомогти бойові зусилля наддніпрянських братів. Ці зусилля йшли проти червоних.

Зворот відбувся в Галицькій Армії без найменшого інциденту. Армія пішла з піснею в устах у бій з большевиками.

Вперед ішли бої в проскурівському районі, опісля за Бар і Жмеринку. Тут виступили вже перший раз і частини Галицької Армії. Та її більшість виступила аж із виступом І. і III. Корпусу в районі Калинівки, Козятина, Хвастова й Василькова.

Бої на большевицькому фронті ріжнилися в досить великій мірі від боїв на західніх фронтах. Галицька Армія привикла була, зовсім природньо, до правильного способу воювання на взір воювання бувшої австрійської армії. Та тут, на широких полях Наддніпрянщини, старий спосіб воювання не мав великого примінення. Червоні воювали більше партизанкою. Нападали ненадійно, гуртом; підсувалися бронепоїздами, залізничими шляхами, або наїздили своєю червоною кіннотою — нераз і на запілля армії.

Але похід Галицької Армії, тепер уже обєднаної з Дієвою Армією, під одним командуванням для одної спільної мети, для здобуття Києва — йшов назагал втертими методами вперед. Зате в большевиків зараз від першої хвилини наступу Галицької Армії настав переполох і душевне заломання. Большевики відчули від першої хвилини, що будуть переможені. І хоч гнали їх до боїв великими інтернаціональними громадами-відділами, в яких були представники ріжних, головно східніх — народів, що говорили ріжними мовами, нічого їм не помогло; по першому зударі вони розбігалися й утікали, залишаючи позиції переможній Галицькій Армії.

Так напр. у бою під Калинівкою, в якому перший раз зударилася II. Коломийська Бриґада з червоною армією, по невдалій большевицькій атаці бронепоїздом мусів ворог уступити негайно під стрільнами галицьких гармат та під натиском галицької піхоти.

Більший спротив стрінула Галицька Армія в Козятині й у Хвастові, на залізничій лінії до Києва. Тут треба було звести більші правильні бої за здобуття міст і залізничих двірців.

Ще більший спротив ставили большевики під Васильковом, де навіть змогли своєю переважаючою скількістю відперти на якийсь час Галицьку Армію з новоздобутих нею позицій. Під Васильковом тривали гострі бої з большевиками аж три дні. Вони покінчилися вкінці таки перемогою Галицької Армії, яка відти пішла вже вільно під Київ.

Ще одна характеристична річ підчас цих перших боїв Галицької Армії з червоними: полону в большевиків не було. Про полон ніхто з Галицької Армії й не думав, а що знав, що його нема, а попасти в руки ворогів, значить згинути, отже вояк Галицької Армії боровся мужньо, до загину!

Вкінці — реакція населення Східньої України на бої Галицької Армії з большевиками! Це населення витало всюди радо Галицьку Армію, дякувало їй за визволення зпід большевицького ярма! Таке ставлення українських мас до Галицької Армії ще більше додавало їй духа, сили й відваги.

Хвилини перших боїв Галицької Армії з большевиками належать до найкращих, до найвеличніших і геройських подвигів нашого недавньо минулуого.

— Мамо, чи можу вийти на двір бавитися?

— Що! З тими дірами в штанах?

— Ні, з сусідською дівчиною.

ВЖЕ ЦЬОГО НЕ БУДЕ?

Казали, що з ратифікацією російсько-фінського договору фінські жінки й діти вже не будуть потребувати втікати зо своїх місць осідку. Показується, що ще далі будуть утікати, цим разом з околиць, котрі має окупувати Росія.

НА РІЖНІ ТЕМИ

НІМЕЧЧИНА, ПОЛЬЩА И УКРАНА.

Американські ґазети дали широкий розголос так званій „білій книзі", себто збірці польських документів про німецько-польську війну. Головно пропозиції, яку націстичний лідер і німецький міністер повітряних сил, Ґерінґ, дав Пілсудскому в справі Росії.

Радив він саме Підлудскому, щоби Польща приступила до німецького походу проти совєтської Росії. За таку співпрацю Німеччина обіцювала Польщі впливи на Україну.

Заява „білої книги" могла би видатися неправдивою: адже Німеччина не пішла з Польщею проти совєтів, але з совєтами проти Польщі.

Одначе й совєти колись збиралися йти з аліянтами проти Німеччини, а пішли з Німеччиною проти аліянтів.

Про цього Ґерінґа пише тепер Фредерік Куг, лондонський кореспондент „Юнайтид Прес", що Ґерінґ сказав йому раз літом 1930. року, що він стоїть за те, щоб Німеччина пішла з Росією бити аліянтів, а потім „вичистила" Росію.

ВІДВАЖНІ ФІНИ, АЛЕ СЛАБІ.

Президент Рузвелт вихвалив у четвер фінів за їх відвагу й сказав: „Кінець цеї війни ще не виясною вроджених прав дрібних держав на удержання своєї цілости".

Відома колюмністка Дороті Томпсон не погоджується з таким наставленням. На її думку, становище малих держав у нинішньому світі вже зовсім ясне: вони не мають ніяких прав.

Кожний їх займає, хто має в цьому інтерес і має на це силу.

ТЕЖ ПРИГАДКА.

Коли фіни й невтральні держави критикують аліянтів за те, що не дали їм помочи й довели до здачі на ласку й неласку Росії, Дороті Томпсон пригадує, що найбільша невтральна держава в світі не захотіла дати Фінляндії якоїнебудь помочи. Не дала навіть одного доляра, котрого вона сама потребувала.

Одначе так зле ще не є: Америка дала Фінляндії свої симпатії й допомогу на закуп медикаментів.

Як сказав один політик: Америка поводилася, як той милосердний, що, побачивши, як на невинну дитину напав дужий чоловік, погладив дитинку по голові й дав їй хустинку обвязати рани й відібрав від неї бук, котрим дитина боронилася.

ВІДКОЛИ?

Ще й досі в політичній літературі не втихає дискусія за питання: відколи саме Гітлер рішився піти на спілку зо Сталіном?

Одні кажуть, що Гітлер думав про таку спілку вже давно, може ще навіть до захоплення влади в Німеччині. Інші, що він був щиро настроєний проти Росії, а повернувся до неї під впливом поведінки аліянтів та Італії.

Якби не було, обі спорячі сторони погоджуються в тому, що день 23. серпня 1939. року, себто дату підписання націстично-совєтського пакту, треба вважати одною з важніших дат двацятого століття.

ВСЕ ЩЕ ПИТАННЯ.

Кажуть прихильники совєтської політики, що совєтська Росія розумно зробила, йдучи з Гітлером. Мовляв, совєтська Росія хоче миру, а це одинокий спосіб запобігти вмішанню Росії в другу світову війну.

Одначе люди все ще питаються: чи справді совєтська Росія врятувалася від участи в другій світовій війні?

Іншими словами: чи не буде вона ще остаточно таки втягнена в війну, як „молодша спільниця" націстичної Німеччини?

З ДНЯ

ЦЕРКВА ПРОТИ БЕРТРАНДА РОСЕЛА.

Недавно Нюйорський університет назначив як свого професора англійського вченого Бертранда Росела. Росел написав чимало наукових праць із суспільно-етичної ділянки, в яких він, між іншим, склоняється до безвірства. Крім того він є такої думки, що всякі судові, чи церковні церемонії вінчання є непотрібні, а кохання між полами повинні опиратись виключно на вільній волі.

Проти нього виступили американські віруючі кола, зокрема церкви, протестантські і католицькі. Вони гостро ґаврували Росела за його фільософічні переконання і домагались від заряду згаданого університету, щоб його усунено.

ОБОРОНА РОСЕЛА.

В обороні Росела станув у першу чергу заряд університету. Бо критика була звернена більше проти його поступку, яким назначено Росела, ніж проти самого Росела. Заряд сказав, що професора Росела заанґажовано не на те, щоб він викладав свої суспільно-етичні погляди, тільки щоб викладав математику і льоґіку. Далі заряд сказав, що професор Росел цілком не проповідує деморалізації у відношенні полів, ані не проповідує вільної любови. Він є за те, щоб вірність і сталість у подружнім житті була така сама, як і тепер, тільки він виступає проти церковних і судових зобовязань, які, на його думку, вульґаризують любов, накладаючи на неї якісь зверхні загрози. Заряд університету навів, що навіть церкви не погоджуються вповні в питанні, що є справжнім вінчанням, а що не є. А католицький архиєпископ Спелман не вважає за справжне релігійне вінчання того, яке дає протестантський єпископ Манінґ. Чомуб проф. Роселові не мати в тій справі відмінної думки, говорив заряд університету.

МУДРІ ПРОФЕСОРИ.

Перед наукою все треба клонити голову. Наука — це велика річ. І ми скидаємо капелюх перед такими інтелектуальними велитнями, яким є професор Бертранд Росел. Признаємо також, що його погляди, зокрема його думка про відношення полів, дуже глибокі, дуже розумні; але... для нього самого.

Великі професори і вчені, такі як ось Бертранд Росел, звичайно поповнюють ту дурницю, що засади, які відповідають їм самим, стараються прищепити до широкого загалу.

Певно, що такому вченому, як Бертранд Росел, не треба „зверхніх загроз", щоб змушували його до сталости в подружім житті. Він жеж шляхом студій і духових вправ вишколив себе до тої міри, що сам зуміє створити собі внутрішній гамулець. Він знаменито визнається в тайнах душі, в тайнах волевих поривів. Він розуміє ті конфлікти, які шарпають наше серце. Він заздалегідь пізнає, котрий волевий імпульс зводить чоловіка на манівці, а котрий веде простою дорогою. Тому він заздалегідь здушить лихий порив, а піде за правильним голосом.

ЧИ ВСІ ЦЕ ВМІЮТЬ?

Але чи всі люди визнаються так глибоко в тайнах душі і людської вдачі, як професор Росел? Чи всі знають, коли натура пре чоловіка до лихого вчинку, а коли до доброго?

Ми знаємо добре, що не всі. Людина дуже часто не здає собі з того справи, що станула на лихий шлях, аж поки тим шляхом вже не загналась далеко. Щойно тоді з чудуванням питає себе чоловік, як це сталось, чого він так зробив? Кажуть, що чоловік сам собі найтяжчий ворог. Він часто несвідомо робить такі речі, які на дальшу мету кривдять його самого. Росел зуміє наперед відгадати, що треба робити, а що ні. Небезпеку він вимине. Але звичайний чоловік того не потрапить.

ПОРІВНЯННЯ.

Коли якийсь професор, чи вчений, рекомендує широкому загалові такі міри, які добрі лише для нього самого, він подібний до того акробата, який ціле життя вишколював свої мязи, легко вміє перейти по лині понад височенну пропасть і те саме радить попробувати звичайному чоловікові: „Та йдіть. Вам нічого не станеться. Алеж дивіться на мене. Це так легко. Ви зацофані, обтяжені пересудами. Обтрясіть себе з тих пересудів, будьте собою, а цілком певно виконаєте цю штуку".

НАСЛІДКИ.

Не треба додавати, що станеться зо звичайним чоловіком, колиб він справді послухав акробата і пустився по лині понад пропасть.

Те саме діється зо звичайними людьми, яких високо вчені, дуже мудрі професори нашговхують до тих засад і до того способу життя, до якого доросли вони самі, а до якого, зо зрозумілих причин, не доросли маси.

Церковні, чи навіть судові, вінчання, хоч може і є „зверхніми загрозами", проте являються помічними в житті людей. Вони є тим чинником, що змушують людей застановитись добре пере далекойдучими вчинками і спинюють людей перед необачними, імпульсивними рішеннями. Вони, хоч може і є обмеженням наших цілковитих свобод, то видночас вони є моральними гамульцями, що спинюють нас від провалля.

СУХИЙ ЛІД ОХОЛОДЖУЄ ДУЛА СКОРОСТРІЛІВ

Як відомо, скоростріл довго не може стріляти тому, що від скорого стріляння так може розігрітися дуло, що навіть може зігнутися трошки. Тому на дуло скоростріла наложували досі такий, мовляв, бляшаний „плащик-холодільник", що наповнений у середині холодною водою. Та навіть і вода скоро нагрівається. Тому американські скоростріли мають тепер плащики-холодільники, що наповнені в середині „сухим ледом", тобто згущеним газом, що називається вуглецевим двоокисом. Такий газ тіло постійно викидає з себе з кожним видихом повітря з легенів. Тож, як бачите, колиб згустити отой газ, що ваше тіло викидає крізь легені, то з нього повстав би сухий лід. А тим сухим ледом можнаб охолоджувати й дула скорострілів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТВОРІМ ПОЛІТИЧНУ СИЛУ.

На европейському континенті відграється велика драма, а зокрема на українських землях — страшна траґедія! І ми, американські громадяни, як українці, відчуваємо нашу самітність, не маючи ніде явної піддержки змагань нашого народу за самостійність і державність.

Заздрість огортає наші серця, коли навіть наші Злучені Держави мають прихильне вухо до голосу поляків і чехів і позволяють їм навіть на орґанізування фінансової підмоги та піддержують їх морально.

Бо ми тим не можемо похвалитися!

І тут іще збільшується траґізм української справи. А будь що будь, ми, українці, як американські громадяни повинні би були постаратися про здобуття симпатії і піддержки української справи на підставі демократизму, на якому й збудовані наші Злучені Держави.

Та беручи під увагу й те, що українська іміґрація в Злучених Державах уже понад 50 літ, дивним якось видається, чому українці, як нація, таку малу, майже жадну, має піддержку в уряді Злучених Держав.

Правда, українці, як робуча сила, високо цінені працедавцями за свою льояльність і продуктивність, а в останніх кількох роках українська пісня, танці та вишивки звернули на себе увагу деяких любимців штуки. Та в політичному житті українці не відграють належної ролі.

Поляки і чехи мають своїх представників у муніціпальних урядах, у стейтових леґіслятурах, а навіть намагаються здобути місця в державних тілах, сенаті і в палаті послів, бо мають голос у партійних краєвих комітетах. А українці не мають там своїх репрезентантів. Вина в тому, що українці назагал, хоч уже закліматизовані тут, замало цікавляться державною політикою, а в цьому є велика шкода й утрата. Ось тому, як приїде в Америку Бенеш чи Галер, то з ними числяться, а ми наче німі, бо не маємо нікого, з ким американці числилисяб! А в тому ми самі винуваті!

Ясним є, що українській справі в Америці можуть помогти лиш американські громадяни, беручи активну участь в державній політиці. Щоб здобути голос для української нації, ми, українці, як американські громадяни найскорше можемо це зробити, виконуючи свої громадянські обовязки, беручи активну участь в політиці цієї держави. А маючи на меті перспективу українського питання на рідних землях, ми можемо здобути підпору американського уряду лиш тоді, коли виступимо зорґанізовано в американській політиці.

Під цю пору така власне акція більше значитиме, як усі оці наші сварки про провід і про рішення української справи в Европі. Ми не рішимо долі українських земель, але можемо причинитися до здобуття симпатії і піддержки в справі долі й волі українських земель у першій мірі отого уряду Злучених Держав, яких ми є громадянами!

Ми тим не нарушимо конституції Злучених Держав, а навпаки, поможемо розширити отой демократизм, про який тепер всі так багато балакають, щоб на підставах демократизму й українська нація мала право жити свобідно. Це не значить покладатися на чужу ласку. Бо ми опираємось на власні сили, здобутків в американській політиці, й при їх допомозі здобуваємо прихильнісnь американської опінії для української справи в Европі.

Точнісінько таксамо як це роблять інші ґрупи національні в Америці.

Візьмім наприклад, наше Шікаґо. Є тут 45 тисяч, а може й більше українців. Представмо собі, що всі оці 45 тисяч є зорґанізовані в одно політичне тіло демократичне, а це є велика сила в виборах як муніципальних, так і стейтових, а навіть у федеральних.

Українці, маючи таку силу голосів, можуть американським політикарям поставити справу рубом. Тоді з нами і числилисяб.

А представте собі, що таке є в усіх містах, а вкінці одно таке тіло велике зо всіх українських громад! Як легко булоб тоді здобути вплив у політиці. Та ми розбиті. Ми лиш малими гуртками або одинцем „граємось у політику", і хоч часто деякі кандидати обіцюють заняття для поодиноких осіб, воно таки збувається на нічому, бо не представляємо собою ніякої зорґанізованої сили! А це зле. Ще гірше, коли деякі наші люди та політикери, за пятку чи десятку, та за бочівку пива самочинно представляють себе провідниками певного числа українських голосів, не маючи до того ані права, ані навіть кваліфікацій. Тому пора нам протверезіви й прозріти та побачити власну помилку. І взяти чинну участь в американській політиці зорґанізовано, громадно!

о. Петро Ковальчик.

ЯК СНІГ УПАДЕ НА ФРОНТІ, ТРЕБА СКРІПИТИ СТОРОЖІВ ДЛЯ СЛІДЖЕННЯ РУХІВ ВОРОГА.
Французькі жовніри стоять коло звоїв колючих дротів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Відчит про Карпатську Україну.

Заходом 2. сотні Чорноморської Січи в Джерзі Ситі уладжено відчит про Карпатську Україну. Реферував сотник Л. Клименко, представник Червоного Хреста в Братиславі, що недавно прибув до Злучених Держав. Ціллю відчиту було зібрання фондів на допомогу нашим збігцям у Братиславі. Думаю, що збігці не могли підібрати кращого представника, щоб успішніше представив недолю наших скитальців.

„Без хитрої мови", по щирости, розповів сотник Клименко перебіг розвою й упадку Карпатської України. Хоч переповідані події Карпатської України відомі нам з української і чужомовної преси, одначе д. Клименко своєю щирістю зумів надати тим подіям нової живости. Такий реферат це бальсам на наші зболілі рани, це цемент на наші пошарпані нерви. Так промовляти потрапить лише людина, що наскрізь конструктивно думає, в котрої на першім місці — Україна. Згадуючи за деякі недомагання в будівництві Карпатської України, сотник Клименко говорив як вирозумілий, потурливий педаґоґ, не викликавши в нікого ні тіни несмаку.

Торкаючсь українсько-американської еміґрації, виказував шкідливість творення ріжних ґруп, висилання ріжних делеґацій, котрі самі себе побивають. Благав за всяку ціну прийти до порозуміння, бо лише обєднані зможмо добитися незалежної соборної України.

Заряджена збірка принесла $100, що має бути вислана до Червоного Хреста в Братиславі.

Осип Логин.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

CONNECTICUT UKRAINIANS MEET HERE

1000 Hear Program at HPHS in Memory of Their National Poet, Taras Shevchenko

One thousand Connecticut Ukrainians gathered Sunday afternoon in the auditorium of Hartford Public High School to hear a varied program of music, recitations and speeches in memory of their national poet, Taras Shevchenko, who died 79 years ago. Sponsored by the Ukrainian Youth Organization of the state, the program served the double purpose of awakening interest in present-day Ukrainian hopes for the independence of their homeland and raising money for a scholarship fund. The concert began at 3:30 p. m. and continued nearly four hours.

Maloney Speaks.

United States Senator Francis T. Maloney, principal speaker of the afternoon, saw in Taras Shevchenko a national leader of the same type as Thomas Jefferson. He exhorted his youthful hearers to look to Shevchenko for a noble example of a man whose clear vision of a free land was undimmed by a life spent largely in poverty and forced servitude.

Enthusiastically acclaimed was Mary Burbela, New Haven soprano, who recited and sang "Topolia," one of Shevchenko's best known works. A duet by Elsie Hwozdewich and William Korotash of Ansonia, a piano solo by Helen Brezicki of New Haven, and a recitation by Mary Zien of New Britain were also on the program. These artists and all members of the three choirs participating appeared in Ukrainian costumes. The choral groups were from Ansonia, New Britain and Hartford Ukrainian Orthodox Churches. Each sang several selections a cappela.

Attorney Michael Piznak of New York briefly sketched the life of Shevchenko. "A study of the works of Taras Shevchenko," he said, "will clarify the present situation in which Ukrainia finds herself. His writings present the goal of our people—a free, sovereign, independent nation, governed by Ukrainians for Ukrainians."

Eugene Lachowich, editor of the Ukrainian daily, "Svoboda," published in Jersey City, spoke in Ukrainian.

Concluding the program was a colorful tableau, depicting Shevchenko writing a poem and the ideas that he strove to express. The poem, "Zivi Obraz," was read by John Bilinsky, Harford Seminary Foundation student, and members of the New Britain choir represented scenes in the mind of the poet.

Presiding throughout the program were John Seleman, president of the state Ukrainian Youth Organization, New Britain, and Olexander Mereschak, leader of the adult state group.

Greetings from Mayor Spellacy were conveyed by Edward J. Buckley, secretary to the mayor.

(The Hartford Daily Courant: Monday, March 11, 1940.)

Міщух на селі.

— А скільки літ має ця корова, пане господарю?

— Два роки...

— А по чому ви пізнаєте?

— По рогах...

— Ах, і справді... Я й не завважив, що вона має два роги...

ДРАМА В ПОВІТРІ.

Пільот Джозеф Розмарин, котрий з брався вчити літати Емануеля Айзенберґа, вилетівши з ним у повітря, мусів звести з ним бій — з пасажиром, що показався божевільним. На великій світлині його літак по добутті його з води.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

НЮ КЕСЛ, ПА.

„Коляда".

Нижче подані колядники заколядували малу жертву на народню роботу, яку веде Обєднання. Правда, це мала жертва, але місцева громада дуже маленька, а видатки великі. Бо є своя церковця, котра забирає всі жертви. Але деколи місцеві громадяни дають і на інші народні потреби. Цього року кілька колядників сповнили свій національний обовязок і пішли по хатах з колядою та заколядували $7.80. Зложили по $1: Ю. Базалінський, Н. Базалінський, О. Вересюк; по 50 ц.: Л. Столиця, А. Лиска, Д. Булій, В. Мудрак; по 25 ц.: М. Савич, С. Зімак, М. Проць, Д. Вавришин, П. Ярема, І. Гечі, М. Петро, І. Крук (стар.), Н. Мащак, Й. Куць; решта дрібними.

Колядувати ходили: Онуфрій Вересюк, Юстин Базалінський, Михайло Савич, Йосиф Крук.

О. Вересюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зо свята О. Басараб.

Наступні жертводавці зложили свої жертви на святі О. Басараб, що відбулося 11-го лютого 1940 р. в Ню Йорку, по $1: М. Литвин, Н. Н., пані і п. Білик, А. Карпович, Дрозденко, Сидор, пані Врублевська, пані Черпецька, Палажій, Липецький, С. Аструб, К. Моторна, К. Хандога, А. Васкишин, М. Франко, В. Пріль, А. Міллер, О. Пельц, М. Лехицька, Е. Кривень, Н. Н., о. Л. Чапельський, А. Середа, Павлик, Левицький, П. Ікалович, пані Задорецька, П. Задорецький, Чупень, Кульчицька, В. Різник, О. Труш, В. Мовський, М. Сурмач, М. Климишин, С. Мельник, М. Мельник, М. Марків, П. Чарнецький, Ю. Кульпак, К. Берків, Н. Берків, П. Дутчак, Ф. Р., А. Сивець, Н. Н., Н. Гладун, Баграновський.

Ці гроші призначено на інформаційно-освідомляючу працю.

Крім того під греко-католицькою церквою св. Юрія при 7-мій вул. зібрано з цвітів $34.65, а підчас панахиди $18.75. Ці гроші призначено на збігців.

В українській православній церкві при 14-тій вулиці зібрано з цвітів $14.

На згадану вище ціль ще зложили по 50 ц.: Е. Левицька, К. Хандога, С. Череватюк, А. Гладун, К. Литвин, О. Іванів, Е. Гришко; по 25 ц.: В. Задорецька, О. Труш.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

З вінчання на народню ціль.

Дня 17 лютого ц. р. відбулося в церкві св. Петра і Павла вінчання панни Софії Поліщук з молодим українцем Миколою Стельмахом з Джерзі Сиїті. На принятті гостей у часі весілля гром. Михайло Антонюк попросив приявних, щоб у теперішній час, коли український нарід переживає такі тяжкі часи, зложили скромну жертву на його допомогу. Членкиця У. З. Хреста, пані Катерина Коблан, перевела серед гостей збірку і зібрала $10 на удкраїнських збігців. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

Катерина Коблан.

ЙОНҐСТАВН, О.

На визволення рідного краю.

Нижче підписаний зібрав у часі коляди жертву на акцію визволення України. Зложили по $1: М. Юростовський, І. Кравець, І. Доровський, А. Когут, Н. Оленич, Т. Періг; по 50 ц.: Ю. Ґентій, П. Стахура, І. Панько, Н. Шеремета, П. Ліщак, А. Проник, Н. Винник; О. Петрик 50 ц. Разом $10, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

А. Когут.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Добродійні цілі.

З нагоди 30-літного ювилею тов. Запорозька Січ, який відбувся 25 грудня м. р., приявні зложили жертви на добродійні цілі: Р. Слободян $2; І. Кінащук $1.25; по $1: П. Сташко, С. Могила, М. Ґаліновия, Ю. Гвіздь, В. Кардаш, Ю. Атаманчук, Юлія Ґенеґа, Антонина Фортуна, В. Вітушинський, В. Федчишин, І. Воробець, І. Кругляк, К. Пілат; по 50 ц.: М. Костишин, Й. Ґенеґа, Г. Ґерета, Г. Кардаш, М. Могила, С. Ґенеґа, М. Гринішак, Т. Чечіль, І. Пілат, С. Яцків, В. Яцків; по 25 ц.: Т. Горин, В. Сас, М. Ґенеґа, Т. Табець, В. Ґерета. Разом $23, які переслано через Обєднання.

Степан Могила.

НАСМІХАЮТЬСЯ З ГІТЛЄРА.

Англійський міністер достав показує членам британського парляменту образ Гітлєра, виставлений на дверях відділу сміття дільниці Тотенгему.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Ювилей 25-ліття 379-го відділу У. Н. Союзу відбувся в нас у суботу, 2. березня, в салі „Синів України". Ювилейний вечір стягнув не лише членів, але й велике число інших учасників, головно молоді, що прийшла потанцювати. В память ювилейного торжества відділ видав спеціяльну памяткову програму, в якій анґлійською мовою говориться коротко про орґанізаційну структуру У. Н. Союзу взагалі, а в Шікаґу зокрема. З фінансового боку підприємство випало дуже добре, як і всі українські підприємства цього року. З новим роком якесь щастя навістило наше місто, бо все вдається. Заповідається добрий рік і для У. Н. Союзу.

Всеукраїнський конґрес в Америці вже кождому з нас відома річ. Уже тільки з а я в, відозв і ще раз заяв начиталися люди в часописах, що в памяті їм убився він добре. В розмові з людьми на зборах чи приватно виходить, що наші люди вірять дові, що буде лиш один Ввеукраїнський Конґрес, що буде мати авторитет і гідну репрезентацію української еміґрації в Америці. „Чого вони хочуть?" — питають наші люди в розмові про тих, що накидують нам диктатуру пролетаріяту чи яку там, та виключати хочуть з конґресу немилі їм орґанізації. Загально до конґресу Шікаґо готовиться і вибирає делеґатів. Досі вибрані делеґатами з нашого міста: Іван Коґут, Петро Саґан, Петро Жовнірчак, Осип Цвян, Д. Запухляк, Ф. Васильовський, Роман Смук, Тарас Шпікула, Гриць Семочко, О. Дужанський, Іван Роїк і дописувач. Разом 12 делеґатів. Думають ще вибирати більше делеґатів, як уже буде дефінітивно назначений реченець конґресу.

Новий архиепископ Семюіл Стрич, інавґурований на опорожнений шікаґовський престол зо смертю кардинала Мунделайна, перебрав офіціяльно уряд дієцезії, що числить півтора міліона вірних — католиків. В четвер, 7 березня, виїхали новому архиепископови настрічу до Мілвокі сотки церковних достойників, у яких супроводі приїхав він до Шікаґа. Середмістя Шікаґа було переповнене людьми, що прийшли настрічу новому найвищому католицькому душпастиреві. Тисячі шкільної дітвори парохіяльних шкіл, міська і стейтова адміністрація, тисячі клєру, серед яких цілі сотні вищих церковних достойників в пурпурових одностроях, супроводжали нового архиепископа з двірця до катедри на вул. Стейт і Супіріор. В катедральному храмі, що має 2,600 сиджень, засіли 1,200 братчиків, а катедральний хор у силі 225 люда при симфонічній орхестрі співав „Те Деум".

Концерт у честь Тараса Шевченка відсвяткувала наша громада цього року разом. За останніх десять літ був це перший концерт, на якому були заступлені всі верстви української кольонії. Концерт улаштувало „Обєднання". Предсідник Тарас Шпікула відкрив святочний концерт відповідним вступним словом. Святочну промову виголосив д-р Омелян Тарнавський, а до збірки промовляв п. Білецький. На концерті було коло 1,000 людей, що заплатили вступ, та ще й зложили 103 доляри добровільними датками. Оперовий співак п. Кульпак, члени У. Н. Союзу, наша молода концертова сила, і Семен Чуба мали басове і скрипкове сольо. Участь у програмі концерту взяли ще: хор ім. Лисенка під проводом п. Атаманця, Октет Молодих Українських Націоналістів з п. В. Доманчуком на чолі, Ф. Ґресько, панни Олена Курта й Анна Мурин. Предсідник молодечого відділу У. Н. Союзу, п. Атаманчук, заряджував своїм власним „голосником". Концерт, як кажуть люди, „вдався" як перша спроба праці всіх українців нашого міста.

В школі.

Вчитель до учнів: — Хто пояснить мені слово „вдова"?

Учень: — Вдова це жінка, що жила разом зо своїм чоловіком так довго, поки він не помер.

„ПЕРША ПАНІ КРАЮ" ЗА ПЕРЕПИС

ВАШИНҐТОН. — Пані Рузвелтова виступила з публичною заявою, що більшість жінок не має нічого проти того, щоби подавати переписним урядовцям дані про свій вік, приходи й свій подружий стан, хочби вони були розведені.

Вона висказала своє здивування, що такі питання викликують стільки галасу.

ВІДКРИЛИ НОВІ НАФТОВІ ТЕРЕНИ

ВАШИНҐТОН. — У голяндській кольонії Нова Ґвінея в Південній Америці відкрито великі нафтові терени.

Верчення ствердили, що поклади надаються для бизнесової експльоатації.

ЗАМОВЛЕНО 500 ЛІТАКІВ ДЛЯ КАНАДИ

С. Д. Гав, канадійський міністер транспорту, заявив 17 лютого, що дирекція военного постачання одобрила замовити коло 500 літаків для вишколення летунів у Канаді. Літаки будуть коштувати 7 міліонів 273 тисячі й 672 доляри. Будуть їх виробляти канадійські фабриканти.

ЗАКОПАЛИ 80 ТИСЯЧ В ОДНІЙ МОГИЛІ

Полк. Р. Дж. Сторді, голова комітету охорони звірят перед летничими нападами в Британії, сказав 19 лютого, що він сам на свої власні очі бачив іще минулого вересня, як у повіті Есекс в Англії тільки в одній могилі поховано 80 тисяч домашніх звіряток, які держать люди тільки для забавки. Песики й котики мусять гинути, щоб людям було більше що їсти.

ҐІРКА ПОТІХА ДЛЯ БРИТАНСЬКИХ СТАРИХ ДІВОК

Коли 21 лютого розійшлася вістка по Британії, що парлямент ухвалює закон, яким надає кожній 60-літній старій дівці пенсію, то стало всім старшим дівкам Британії приємно, але коли довідалися, що набудуче працюючі дівчата будуть потребувати подавати своїм роботодавцям і свій правдивий вік, то стало їм гірко. Тому негайно британські жінки-посли, Лейді Естор, Міґан Лойд Джордж і Айрін Ворд, що стали хресними мамами згаданого законопроєкту, зійшлися на наради, який би то додаток до законопроєкту додати, щоби публика таки нічого не могла знати про вік старих дівок Британії.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Бінгемтон, Н. Й., помер у середу, 13. березня 1940., довголітній член Тов. „Запорозька Січ", від. 21. У. Н. Союзу,

ОНИСЬКО МОРОЗ.

Покійний родився в селі Заставче, повіт Підгайці. Прожив 68 років.

Оставив четверо дітей: два сини і одну доньку в Західній Україні, а дочку Анну Окрепка в Нюарк Велей, Н. Й.

Похорон відбувся в суботу, 16. березня з української православної церкви в Джансон Сиїті, Н. Й., на український цвинтар.

Нехай земля буде Йому пером!

Теодор Смик, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

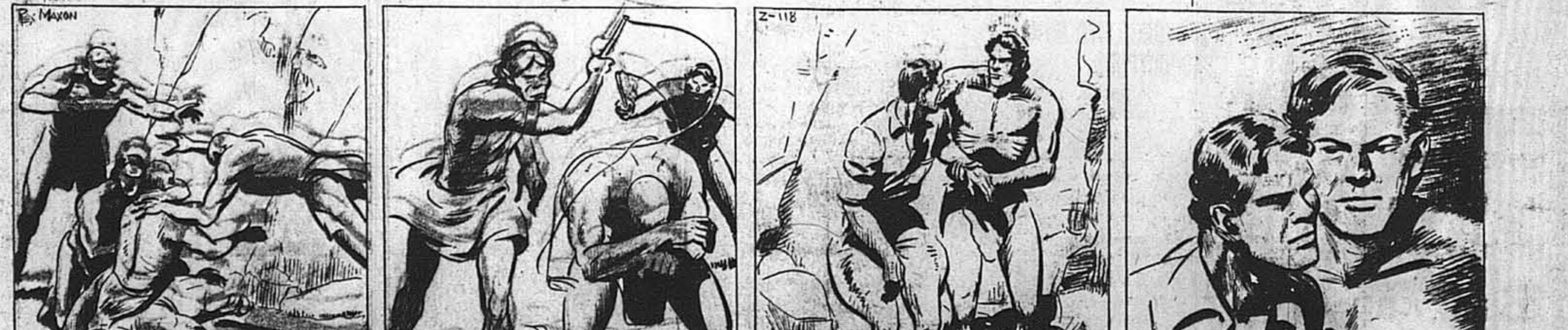
WILLIAMSTOWN, N. J. A meeting of Br. 307 of the U.N.A. will be held Sunday, March 24, 1940 at 1 P. M. at the Ukrainian National Association. Very urgent. All are urged to attend as we have important news to discuss. — Joseph Arkatyn, Sec.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106., відбудуться в неділю, 24. березня, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членкинь явитися на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають явитися та вирівняти свій залеглий довг тай не наражуватися на суспендацію. Мусимо всі триматися ухвали, що, як член не заплатить 2 місяці, а на 3. не явиться і не заплатить, має бути суспендований. Ми бажаємо щоби в тім році ані одного члена з нашого відділу не суспендовано. Ще раз кличемо членів нашого відділу: впишуйте свої діти в члени У. Н. С. — Н. Гуль, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Чергові місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в суботу, 23. березня, в домівці У. Д. Клюбу, 31-14 Ґренд Ев. в Асторія, Л. Ай., в годині 7:30 вечером.. Пригадується ще раз довгуючим членам і членицям, щоби вони не залягали довше з плаченням своїх приналежностейдо каси відділу. Довгуючі члени, котрі задля важних причин не можуть учащати на збори, можуть вплачувати свої вкладки в домівці Клюбу в кожну іншу суботу й неділю перед зборами, чи після зборів, на руки відділового секретаря, котрий у згаданих днях урядує там стало вечорами. Члени, чи не члени, котрі бажалиб вписати через наш відділ до У. Н. Союзу свої діти, чи самі хотіли би стати членами нашої модерної запомогової орґанізації в Америці, най ласкаво зголосяться до місцевого тут секретаря, а той охоче пояснить їм усі роди обезпечення, обовязки й привілеї членів у нашій Орґанізації, якою є наш Український Народний Союз в Америці. — Іван Сидор, пр.; А. Климишин, скарб.; Михайло Беля, секр.

ТАРЗАН І ВОҐНІ ТОРУ

(118)

Немов леопард, кинувся Вандор на підмогу свому батькові, який душився в залізних обіймах Тарзана. І хто зна, що булоб сталося Тарзанові, якби Калюк не завважив тої цілої історії і собі не поспішив на поміч Тарзанові. Тарзана він тепер обожав і готов був за нього життя віддати.

Тепер ціла та ґрупа змішалася вкупу людських тіл, що з собою змагалась: Рутанґ заатакував Перія, Тарзан заатакував Рутанґа, на Тарзана напав Вандор, а на Вандора Калюк. Всі вони змагалися, здушуючи немилосерно свого противника. Стогін людей, брязкіт ланцюхів притягнув до себе сторожів.

Поспішно сторожі почали обкладати борців нагайками та розтягати їх силою на бік. Вкінці Тарзан і Пері знов залишилися самими. Пері важко віддихав. Видно було, що був добре потурбований. „Той лисий дідько напав на мене зненацька", почав Пері виправдуватись. „Але тепер я буду добре його вистерігатись".

„Він тепер на нас не нападе", заговорив Тарзан. „Але він нам може добре пошкодити. Колиб він щонебудь довідався про наше повстання, він відразу доніс би про те королевій Аґті й за це дістав би від неї в нагороду волю. Водночас він дістав би від неї право як слід пімститися на нас".